

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Naše mladinsko slovstvo. — „Zavezniki“ v Benetkah. — Listek — Dopisi. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Inserati.

Naše mladinsko slovstvo.

Pri XIV. glavni skupščini „Zaveze“ dne 15. avgusta t. l. v Trstu govoril učitelj E. Gangl.

Ko mi je prišla misel, da bi treba ob ugodni priliki izpregovoriti glasno besedo tudi o našem mladinskem slovstvu, in ko sem se odločil, da storim to pri XIV. glavni „Zavezini“ skupščini, sem precej sklenil, da postavim ta svoj referat na čim širšo podlago, da ga izdelam tako, kakor zahteva to važnost imenovanega predmeta. Zato sem hotel primerjati naše mladinsko slovstvo z mladinskim slovstvom vseh drugih slovanskih narodov, da bi tako najlepše videli, kako smo ali napredovali ali nazadovali Slovenci v tej panogi svoje literature. V ta namen sem se obrnil pismeno na vse strani do znanih in neznanih ljudi — a žal! — iz večine brez uspeha! Moji vljudni prošnji se je odzval do danes samo čislani naš rojak, gosp. prof. Bezenšek v Plovidvu, ki mi je poslal obširno poročilo o bolgarskem mladinskem slovstvu, za kar ga na tem mestu najlepše zahvaljujem.

Zaraditega je moj prvotni načrt splaval po vodi, a ne tako upanje, da se mi kdaj pozneje vendarle posreči, da dobim poročila o mladinskem slovstvu drugih slovanskih narodov, ter da mi bo tako lažje mogoče, napisati o našem mladinskem slovstvu razpravo, kakršne si želim.

„Zavezniki“ v Benetkah.

Spisal Fr. Luznar.

Prav živahno je bilo dne 16. avgusta zgodaj v jutro na molo S. Carlo v Trstu. „Zavezniki“ so se zbirali, da se popeljejo s parnikom „Trieste“, ki je bil že pripravljen na odhod — v Benetke. Zdaj in zdaj pricaplja še kak zapoznel udeležnik zaspanih oči in zmršenih las. Vsaj ni čudo! „Slovansko pevsko društvo v Trstu“ nam je priredilo prejšnji večer prelep koncert v „Narodnem domu“ v Barkovljah. Nad vse prijazen sprejem in lepo petje nas je razvnelo do nepopisnega navdušenja, in ko nam je zlezal pristen teran v lase, pozabili smo na vožnjo, morske nezgode in Benetke ter se vdajali hipnemu razkošju. Delal se je beli dan, ko so odšli poslednji, pripravljati se na pot v Benetke.

Parnik je bil veliko premajhen za tako udeležbo — stooseminsedemdeset. No, stisnili smo se nekoliko, pa je šlo. Krajevni odbor se je pač obrnil do „Lloyda“, naj mu prepusti

Zato se moram danes omejiti na nekaj prav kratkih opazk! Slovenskemu učiteljstvu bodi rečeno v čast, da je ono prvo rahljalo gredice, kjer so zagnale prvotno rast rožice, namenjene v razvedrilo in blažilo slovenski mladini. Anton Martin Slomšek — ta slovenski Krištof Šmid — je bil veliki vrtnar neobsejanim leham našega mladinskega slovstva. Ivan Tomšič in Andrej Praprotnik sta pridno sadila vse od ponižnih vijolic do belih lilij, vsejanih Mariji na oltar! Pridruževali so se tem požrtvovalnim delavcem na polju naše mladinske literature možje večje in manjše sposobnosti, večjega in manjšega razumevanja bistva in namena mladinskega spisa. Tako so nam ustvarili široko podlago, napravili temelj, kjer se dviguje polagoma, komaj vidno, poslopje, ki b' o najboljša šola slovenski mladini! Dotlej, dokler se ne dvigne nad tem poslopjem mogočna kupola, zlita iz čuvstev lepote, resnice, zdrave veselosti, radosti do življenja, umevanja prirodnih krasot in pojavov, iz čuvstev plemenitega uživanja umetnosti in življenja — dotlej bo preteklo še mnogo in mnogo let!

Zakaj? Zato, ker se pri nas goji mladinsko slovstvo z mrzlo ljubeznijo, ker ni delavcev, ker vlada med tistimi, ki bi lahko delali, nemara napakno mnenje, da je pisati za mladino poniževalno in nevredno velikih imen!

enega svojih parnikov za dva dni. „Lloyd“ je zahteval 1400 kron. Pozneje prosi še „Zaveza“ za neke ugodnosti. In kakšen odgovor dobi? Na prijazno, nemški pisano vlogo odgovori „Lloyd“, da dà manjši parnik pod neugodnejimi pogoji ko prvič za — 2400 kron. Najbrže je zbôdla v oči „Lloyda“ firma: „Zaveza jugoslovanskih učiteljskih društev“, da nam je izkazal v toliki meri svojo naklonjenost.

Zadnji došlec je moral že brez mostička splezati na ladijo. Kapitan da znamenje, v kotlu zahrešči, zvon zapoje, zasliši se žvižg, voda zašumi, in parnik se prične polagoma premikati ter pluti po zelenem morju v nam neznane kraje. Veselo življenje je zavladalo na krovu. Mešani zbori so se vrstili z moškimi zbori, vmes pa so se čuli dobri in slabi dovtipi. Vse jo bilo židane volje! V salončku se je zbrala mala družba vztrajnih čestilcev terana, — pa je bil prav navaden Istrijan, — iz kuhinje nam je vdarjal v nos prijeten duh laških trip, pri nas vampi imenovani, na drugem koncu ladije pa je točil zagorel mornar nepristen konjak za pristne avstrijske novce.

Da je to zadnje velika zmeta, mi ni treba dokazovati.

Letos v aprilu in v maju je bila na Dunaju razstava pod naslovom „Die Kunst im Leben des Kindes“. To razstavo so priredili sami odlični umetniki in pisatelji nemški, francoski, angleški, norveški, danski itd., ki so se s tem postavili v službo najmlajših svojega naroda, hoteč jim s sliko in knjigo zgodaj zbuditi čut za umetnost in razumevanje umetnosti. Prava slast je bila za odraslega človeka, ki je gledal mlade obiskovalce, kako so hoteli vse videti po razstavi, vsako knjigo pregledati in prebrati, kako so čitali na glas, na glas razlagali vsak po svoje razobešene slike, kako so kritikovali izdelke svojih vrstnikov, ki so jih njih učitelji poslali v razstavo.

Razstavo je otvoril naučni minister dr. pl. Hartel. V njegovem govoru je toliko pomembnih mest, da se mi zdi prav umestno, nekatera tu citirati potrpežljivemu poslušalstvu!

„... Ta naloga je (namreč naloga mladinskega sl... stva in umetnosti v otrokovem življenju) napraviti otrokov čut sprejemljiv za lepoto, s tem obogatiti in voditi njegovo fantazijo, poživiti in oplemeniti njegovo čuvstvo in — ko se v ta namen prirede potrebne stvari za šolo in dom, za otroke bogatih in ubožnih staršev — usposobiti najširše sloje narodove, da uživajoč umevajo krasni zaklad naše kulture, ki nam ga je dala umetnost. Tu ne gre za pouk, temveč za vzgojo; umetnost in čut umetnosti se ne dasta kot matematika ali zgodovina priučiti. Da, usiljivo poučevanje: „To je lepo, to vam mora ugajati, to si morate zapomniti,“ bi bilo brezuspešno in samo škodljivo! Govora umetnosti si ni moči prisvojiti z nobeno estetiško gramatiko, umevati ga in priučiti se ga je moči le od ust do ust, kakor se tudi ne zbuja in ne utrjuje najgloblje občutki človeške duše, religiozni in etički, z učnimi knjigami, nego samo ali najuspešnejše z zgledom in vplivom okolice. Vendar pa ima pri tem pedagogika važno besedo, da izpozna ono, na psihološki diagnostiki utemeljeno umetnost, čitati v otroški duši, izpoznati na vsaki stopnji razvitka njeno sprejemljivost in zmerno in razumno pripravljati oplodnjo seme, ki se naj zaseje v dušo...“

Iz navedenih besed je lahko sklepati, da polagajo tudi pri najvišji učni upravi veliko važnost na vzgojo, ki jo opravlja — dejal bi — nevede in brez vsakega napačnega lepa knjiga in podoba. Da bi se pri nas to, kar že imamo lepega in do-

brega na polju našega mladinskega slovstva, širilo med naš mladi svet, za to nam manjka potrebne volje, ki bi je ne bilo treba Bog ve koliko! Zlasti tisto, kar izhaja iz rok naprednega učiteljstva, ne uživa posebne milosti, in čudni so glasovi, ki mi dohajajo, in čudni bodo glasovi, ki jih bo treba ob ugodni priliki zaradi tega poslati v svet!*)

Zato se mi zdi dobro in umestno, da sprejmete vsaj ta dva predloga, katerih uresničenje bodi vsaj boljši začetek tiste dobe, ki naj zasije tudi našemu mladinskemu slovstvu!

1.) Učiteljstvo, združeno v „Zavezi“, naj širi in priporoča v nakupovanje tiste mladinske knjige in druge spise, ki jih pohvalno omenjajo „Zavezini“ listi.

2.) Šolski voditelji naj delujejo na to, da bo vsaka šola naročnica in kupnica onih mladinskih knjig, oziroma spisov, ki jih pohvalno omenjajo in priporočajo „Zavezini“ listi.

(Oba predloga sta bila enoglasno sprejeta.)

Listek.

V.

(Neskladnosti.) Gospod urednik! Ko nam je nedavno odličen poznavalec raznih literarnih struj razlagal, kaj je secesija, je bil zaključek ta-le: secesija je zveza neskladnosti. Tega sem se domislil oni dan, ko so se „mit Pauken und Trompetten“ zatvorila vrata naše sicer v večini vse častivredne deželne zbornice. Ako je deželni zbor sklican, da deluje v blagor dežele, pa potem njega zastopnike razpode na vse vetrove — je to gotovo neskladnost, ki kriči, oj kako kriči! In ta krik odmeva širom kranjskih planin in poljan.

Toda o današnjih neskladnostih moram začeti od kraja. Nedavno so dobila menda vsa šol. vodstva na Kranjskem uradni ovitek in v ovitku precej odlokov. Aha! si mislim, smo že skupaj! — V naši dolini, ne zabite prosim, ne čitamo

*) Kako naravnost škandalozne so pri nas razmere, ki imajo svoj izvor edino in samo v brezbriznosti poklicanih krogov, je razvidno iz števila abonentov „Knjižnice za mladino.“ Na Goriškem ima ta knjižnica 204 naročnike, po vseh drugih slovenskih kronovinah pa samo — čujte in strmite! — 117! To je neodpušljivo in vnebovpijoče. Človek prihaja do prepričanja, da je res škoda vsake žrtve in vsakega truda!

„Vsaka reč le en čas trpi,“ je rekel Kranjec zibaje Francoza. Tudi na ladji pričela se je situacija polagoma izpreminjati. Obrazi mičnih naših koleginj so postajali čimdalje daljši in bledejši. Izginila je tista živahnost, ki je zavladala v pričetku vožnje. Polagoma so potihnila ljubki glasovi, ki so tako milo doneli ob popevanju naših narodnih pesmi. Tudi moški zbori so se jeli krhati. Kakšna izprememba! Poprej najbolj glasne koleginje zvijajo se v groznih bolečinah na svojih sedežih, ali pa obupno vise preko krova, motreč z motnimi očmi nemirno morje. Naši slabi dovtipi: na metlo piskajo, ribe krmijo i. t. d. niso našli odziva. No, maščevanje ni izostalo! Morje je postalo čimdalje bolj nemirno. Ladija se je zibala kakor jajčja lupina. Črni oblaki se prično kopičiti na nebu, zdaj in zdaj švigne blisk po temnem ozračju, iz vseh koncev natlačenopolne ladije pa se slišijo glasni vzdih in vzkliki bledih bolnic, pa tudi — zgrevanih grešnikov. Ladijo meče semintja, da, še tisti ki smo ostali čili in zdravi, smo poiskali vsak svoj stolček v strahu, da ne napravi kdo ne- prostovoljen saltomortale — ribam v krmo. Zdaj se vlije

močna ploha, in četudi so razpeli mornarji široke rjuhe, vendar je curljalo od vseh strani, nekaterim celo za vrat ali v žep. K sreči se kmalu izlije. Prikaže se krasno italjansko nebo. Iz sprednjega krova zakliče tovariš: Benetke! Kakor hipnotizirani skočimo kvišku, tudi one, ki so se pravkar borile s smrtjo, oblila je rahla rdečica skorajšnjega rešenja, in z napetim očesom iščemo tako težko pričakovane kraljice morja — Venezia la bella!

Skrbi in težave so bile pozabljene! Zadonele so vesele pesmi, in v kratkem času, ko so nas poprej še pregledali laški financarji, obstal je parnik ob „Bacinu“. Gondolerji nas nalože. V par minutah pristanejo h kraju, zaklicavši z milodonečim glasom: „La Piazzetta, Signore!“ in bili smo — v Benetkah.

Mesto Benetke je dobilo ime od starih Venetov, kateri so bili naseljeni pred Rimljani v današnji Benečiji. V teh krajih so zgradili stari Rimljani, ko so podvrgli prvotno prebivalstvo, več mest, med katerimi je bilo najimenitnejše Oglej (Aquila). Ko je izpremenil hunski kralj Atila Oglej v grobljo

namreč časopisov, ker jih ne znamo. „Kmetovalec“ ima včasih nekaj podob; no, te se pogleda in dotična številka je že do-sluzila. Strani ž njo — za domače potrebe. Še na slabšem je „Narodni gospodar“. Ta nima podob in mora romati naravnost v „zadrugo“, ne, prosim: kmetijsko društvo za maku-laturo, seveda nerazrezan, ker je takšen bolj vporaben. Enake usode se vesele drugi časopisi za ljudstvo, ki je danes sploh zelo praktično. Lepo Vas prosim, gospod urednik, ali ni pa-metnejše, ako vidim pred seboj kos „Domoljuba“ in na njem — kos mastnega sira ali okusne gnjati, kakor pa če bi mi ponudili prazen — suh list?

Pa o tem — prihodnjič.

Dokazati sem Vam namreč hotel, da pri nas kot po-hlevni Slovenci pohlevno trpimo in čakamo, kaj pride od koderkoli. S tem si človek vsaj prihrani prazen strah in prazne nade. Torej „prrrraktisch“ kakor se je svoje dni blagovolil izraziti slavni Dežman.

S tistim: smo že skupaj! sem uganil, da smo že dobili kranjski učitelji in seveda tudi učiteljice — vseh barv in struj — katoliško in liberalno pobožni — pa tudi Slomškariji, ki so, kakor znano, tudi vložili prošnjo za zboljšanje, zares že nakazano zboljšanje materialnega stanja.

Kakor pri nas ni navada, a izjeme so izjeme — pretržem v upu in strahu ovitek in čitam. Mimogrede naj še omenim, da nas običajno okrajni šol. sveti osrečujejo s slabo pisano in grozno razmrevarjeno nemščino. Prav odkrito povem, da sem to pot poiskal stare naočnike, jih učeno naslonil na nos in se samemu sebi zdel ta trenotek tako imeniten kakor moj pokojni ded, ko je prvič z naočniki uganil, da ima sv. Gal, „ki je čebele kralj,“ kakor slove narodna rečenica, pravzaprav podobo volka in ne medveda v Veliki Pratici, kjer je celo Gregorčič zamenjal slovenskih svetnikov. A moje začudenje je bilo še večje nego dedovo. Iz dolgih in komaj vidno litografranih črk sem dognal, da so nam gospodje pri zeleni mizi naložili precejšnje breme — namesto izboljšanja plač.

Jože, to pa ni poboljšek, se tolažim, pa kmalu pridem srečno — menda vsled premnogih nezgod iz dosedanje skušnje ob grenkem učiteljskem kruhu na rešilno misel: kogar Bog ljubi, ga tepe! Potrpiva, moj presenečeni Jože! Gospodje pri zeleni mizi so pametnejši in previdnejši od tebe,

zbežali so ostali prebivalci na bližnje otoke, imenovane la-gune, to so mali prodnati otoki pomorskega jezera. Na teh otokih sezidali so na koleh mesto, katero se je vsled ugodne lege radi kupčije in zavarovano po morju pred zunanjimi sovražniki v kratkem času povzdignilo do velike moči in slave. Ako pregledujemo to stavbo na koleh — model je videti v Arsenalu — moramo nehote občudovati to ljudstvo, ki je s svojo pridnostjo in vztrajnostjo dovršilo to kolosalno delo. Otoki — 118 — so bili večinoma pokriti s peskom; zabijali so torej hrastove kole 3 — 9 metrov dolge, da so naredili trdno podlago. Na te so navalili podolgem mecesnova bruna in vrhu teh velike marmornate plošče. Pri tem delu pa stari Benečani niso imeli na razpolago raznih strojev, parne ali električne moči, ampak dovršili so vse to z bolj ali manj priprostim orodjem.

V začetku niso imeli urejene države, ampak živeli so razkosani po rodbinah. Tako ni moglo dolgo obstati, to so kmalu uvideli praktični Benečani. Svojo državico so uredili na republičanski podlagi ter izvolili za vladarja moža, kate-remu so dali ime dože (doge), po naše vojvoda. To se je

pa so ti sedaj poslali to, a za resnični priboljšek — ne negativni — bodo že skrbeli sami, Bog jim daj dobro.

In junaško sem sklenil: zaradi izgubljenih počitnic se ne boš jokaj! To bi ne bilo možko, pa tudi ne vredno. Ali ne zahteva šola celega moža? Tako je! Tako je prepričan gotovo tudi prijatelj Jaklič, dasi ga je „Slov. Narod“ napadel kakor da ni cel učitelj niti cel mož. Tega me dotični list ni prepričal. — Kaj sem dejal, načelnik kršč. katol. slov. „Slom-škove zveze“, pa ne učitelj, ne mož?

Verjemite ali ne verjemite, gosp. urednik, naravnost Vam moram reči: ne z najslabšimi nadami nisem odložil tistih v razmrevarjeni nemščini slabo pisanih odlokov. Popoln mož, popolno delo, popolno plačilo, sem sklepal, menim logično.

Kar se priziiblje oni dan med naše gore gosposka kočija, v kočiji je pa sedel, da govorim z Levstikom, torej v kočiji je pa sedel — moj klerikalni prijatelj, ki se mu je prav mudilo, da čim preje raztrosi v svet — najnovejše škandale tiste sobotne seje dež. zbora. Vprav samosvestno je pristavil in me gledal nervozno pomežikuje: Tudi Jaklič je razbijal, več, amice! Ne boš zameril, saj midva sva bolj mirna.

Zijal sem in molčal in mislil: že mora biti to posebna taktika! In v ljubkem spominu, kakor prijetne sanje so mi zopet blesteli nasproti oni c. kr. dopisi in zguba počitnic. Moj prijatelj, ki ni vselej prazne glave, je pogodil moje misli in me tolažil nič posebno sočutno: Nič ne bo, nič s poboljšanjem, amice. Barona Heina bomo dali in liberalce bomo dali in . . . in deželo Kranjsko boste tudi dali, kaj amice, v režeči prepad brez podpor, brez pomoči, kaj?

Oba sva molčala, znak, da sva bila enih misli.

Vrata dež. zbornice so se zaprla z močnim ropotom za ropotajočimi poslanci in jaz sem zaprl one dopise in svojo jezo v šolski arhiv.

Zdaj Vas pa prosim, gospod urednik, v imenu „Slom. zveze“ in v imenu pokopane svoje jeze, povejte, ali niso to res neskladnosti, ako je imenovana zveza vložila svojo prošnjo za povišanje učit. plač, pa njen načelnik sam sodeluje — seveda vspricho dež. predsednika le mirno in skromno — da se tista prošnja ne reši? Če je to logika, potem naj gre pri-jatelj Jaklič še enkrat absolvirati tisto grozno „univerzo na Resljevo cesto“, kakor je nedavno sam račil povdarjati.

zgodilo leta 697. Nova republika se je hitro širila na vse strani, posebno ko je srečno premagala svoja najnevarnejša soseda Genuo in Piso. Vedno večje bogastvo in moč repu-blike je dalo povod, da je nastalo polagoma plemstvo — nobiltà, — katero je kmalu dobilo vso moč in oblast v svoje roke. Iz njegove srede se je smel zanaprej izvoliti vojvoda. Ko so nekateri častihlepni doži hoteli izviti vso oblast sebi v prid ter delovali na to, da bi postali dedni vladarji, uprlo se je plemstvo. Da bi se ne ponavljali taki poskusi, izvolili so senat ali veliki svet. Ta je sestojal iz vsega plemstva, kateremu je načeloval dože, ki pa ni imel nič več in nič manj moči, kakor kak drug član.

Do največje mogočnosti se je povzpela republika pod dožem Enrico Dandolo. On ni bil le izvrsten diplomat, ampak tudi znamenit vojskovodja. Kot 94 letni starček in napol slep udeležil se je križarske vojne, premagal s svojim brodovjem nasprotnika, vzel z naskokom Carigrad, kjer je ustanovil la-tinsko cesarstvo, odklonivši njemu ponudeno carsko krono. Pod njegovo vlado je bila republika najrazsežnejša.

(Konec prih.)

Ko bi ne bil položil svoje jeze poleg aktov k večnemu počitku, bi že kdaj zagnal pero in ta-le listek skozi okno na podečo se vaško otročad, ki zna morda šteti šele do 3, pa vendar ve, da pride za 1 takoj 2, ne pa 0 ali celo contra.

Ker upam, da bodo naši Slomškarji tudi poslej tako vrlo skrbeli za nas kakor so doslej, se beležim — na ustih ironični posmeh — Vaš potrpežljivi

Nadoslav.

Dopisi.

Kranjsko.

Iz litijsko-krškega okraja. (Konferenčno poročilo c. kr. okr. šol. nadzornika Ljud. Stiasnega.) (Dalje.) V reševanju šolskih zamud držite se strogo predpisanih postav, razpisov oziroma odlokov. Učitelj naj bode kolik je možno z roditelji njemu izročene mladine v dotiki, toda tako vdomačeni obiski za olajšavo šolskega obiska se morajo na vseh šolah odpraviti. Starši naj pridejo v šolo naznanit, da so otroci bolni, ne pa prosit za olajšavo. Poznam učitelja, ki ga je obiskalo začetkom, ko je došel na novo mesto, vsako nedeljo zjutraj 20—30 strank radi olajšave obiska. Ker pa je vsaki stranki dobro raztolmačil šolske postave, bil je čez dva meseca teh neljubih obiskov oproščen. Storite tudi vi tako! Poučite naše ljudstvo, da je šolski obisk v sosedni štajerski deželi večinoma celodnevni, da morajo tam obiskovati učenci vsakdanjo šolo do 14. leta ter da se šolske postave v družih okrajih natančneje spolnujejo in vspeli ne more izostati. Ako pa vse to nič ne pomaga, kažite na to, da sedanji okrajni oziroma deželni šolski svet gleda strogo na to, da vsi učenci obiskujejo redno šolo ter da ako ne naznanite šole zanikerno obiskujočih otrok, da sami zapadete ostri kazni. Poučite naše ljudstvo oziroma krajne šolske svete, da se ne samo c. kr. okrajni šolski nadzorniki, temveč tudi c. kr. deželni šolski nadzornik pri svojih nadzorovanjih v prvi vrsti prepriča, kakšen je obisk.

Po § 4 al. c in d šolskega in učnega reda velja za opravičeni izgovor, ako je slabo vreme, da bi otroci v njem utegnili zboleti ter tako slabi poti, da se po njih ne more hoditi. — Šolske razmere so ravno v tem oziru v nekaterih šolskih okoliših zelo neugodne in ravno radi tega je šolski obisk posebno po zimi na nekaterih šolah zelo slab, da, na nekaterih šolah celo semtertje po zimi kar po več dni skupaj ni pouka. A tudi v deževnih dnevih je šolski obisk na mnogih šolah prav slap. Semtertje pa se lahko opazuje, da manjkajo ob deževnih dnevih ne samo oddaljeni otroci, temveč tudi učenci iz dotičnih krajev. Prepriča se pa tudi lahko vsakdo, da mnogokrat jednako vreme ne samo bližnjih, temveč tudi oddaljenejših učencev prav nič ne moti, da bi ne prišli v cerkev. Res, da so na deželi drugačne razmere, ko v mestu, da so ponekod komunikacije kaj slabe, toda opaziti se mora semtertje, da se dovoljuje učencem na deželi, kar je manj utrjenim učencem v mestu nedopustno. Ako dežuje n. pr. v Ljubljani, kjer so vendar učenci mnogokrat tudi po pol ure in še dalj oddaljeni do šole, je samoumevno, da pridejo vsi učenci v šolo. Na deželi pa izostanejo ob slabem vremenu oddaljeni učenci, zraven pa tudi bližnji, da celo iz domačega kraja. Da silimo torej učence iz domačega kraja ter iz bližnjih krajev, da tudi v slabem vremenu redno pohajajo šolo, je samoumevno. Za oddaljene se je držati navodila, ali bi prišel učenec ob enakem vremenu tudi v cerkev.

Da učenci ob deževnih dnevih obiskujejo šolo, navajati mora učitelj učence, da prinesejo seboj dežnik. Po zimi pa se mora zopet dovoliti, ako jih zebe v noge, da si sezujejo v šolski sobi čevlje, kajti le na ta način jih obvarujemo ozeblin. Ako čutijo mráz v roke, navajajo naj se, da si umijejo roke z mrzlo vodo in da se obrišejo z brisačo. Glavna stvar je vendar, da se drži učitelj strogo predpisanega urnika. Samoumevno je sicer, da mora vsak učitelj, ako n. pr. naenkrat po zimi začne močno snežiti itd. popred oddaljene otroke izpustiti kot navadno, toda vsaj z bližnjimi se mora držati vestno predpisanega urnika. Učenci morajo tudi vedno prepričani biti, da je učitelj vedno ob šolskih dnevih ob predpisanih urah na mestu. Kdor pa tega ne stori ne glede na to, da pride radi slabega vremena v šolo le malo učencev — bodisi tudi manj kot 6 — ta sme pričakovati ostro kaznen.

Nazorni nauk.

V zadnjem času nekateri zahtevajo, da bi se za izraz „nazorni nauk“ rabilo „govorne vaje“. Nazornemu nauku je torej smoter, da navadimo učence glasno, čisto in v popolnih stavkih govoriti. Učenci naj pa ne govorijo samo tako za učiteljem, temveč naj se navadijo govoriti o tem — seveda začetkom s pomočjo učitelja — kar vidijo.

Začetkom pogovorimo z učenci stvari, ki jih vidimo v šoli. Pozneje preidemo na stvari, ki se nahajajo zunaj šole. Pouk pa mora biti pred vsem nazoren. Učenci naj torej govorijo le o stvareh, ki jih v resnici ali v modelih ali na slikah vidijo. Take slike so za vsako šolo predpisane, torej jih mora krajni šolski svet preskrbeti. Otroci ogledujejo slike kaj radi, zato se je izdala že cela množica takih slik za nazorni nauk.

Na sliki pa ne sme biti več stvari, živalij itd., ki nimajo medsebojne zveze. Pač pa se morajo priporočati slike, ki predstavljajo skupine, n. pr. Hölzelovi „Štirje letni časi“ itd. Na čveterorazrednicah se rabijo pri nemškem pouku Janskega „Wandbilder für den Anschauungsunterricht“. Tudi te slike naj se pridno uporabljajo pri nazornem nauku, da se učenci že na tej stopinji z njimi seznanijo, kar jim bo sigurno pozneje koristilo.

Glavna stvar pa je, da se nazorna sredstva vedno pridno uporabljajo. Zapazil sem pa, da je na nekaterih šolah pač mnogo učil, da pa ležijo ta največ zaprašena in neporabna v omarah. Da potem ni posebnega uspeha, se ne moremo čuditi.

Pred vsem se morajo navaditi učenci do pojmovosti s čutili po nauku velikega francoskega filozofa Kartezija „Omnis cognitio incipit a sensibus.“

Kako se mora obravnavati nazorni nauk, videli ste pri današnjem učnem nastopu. Opozarjam samo, da je pri živalih učencem biologični moment najbolj važen in zanimiv, zato se moramo v prvi vrsti nanj ozirati.

Nazorni nauk torej ni stvaren pouk, temveč govoren pouk, zato ne smemo v eni poluri učencem preveč podati. Zadovoljiti se moramo z manjšo stvarino, zato se pa mora to prav dobro in temeljito obravnavati.

Pouk slovenskega jezika.

Dosedanje smeri in bodočo nalogo tega pouka opisuje kaj natančno dr. Fr. Ilešič v izborni knjigi: „O pouku slovenskega jezika“, ki jo je izdala na svetlo dična „Šolska Matica“. O ljudsko-šolskih berilih čitamo v tej knjigi: „Na nižji in na srednji stopinji vlada zdaj nekako morala in

poezija ob realijah. Bodočnost pa imajo realije v poeziji in morali, to je, realije naj so zavite v povesti in pesni, ki pa imajo bolj poetiški, nego moralizujoč značaj. Na višji stopinji uče moralo resnični zgodovinski dogodki . . . Da bi čitala mladina le izborno čtivo in res slovansko, ne samo poslovenjeno, bo treba tudi nabirati cvetje po polju drugih slovanskih literatur. Tudi na to se bodo ozirala nova berila.

Svet v poeziji in poezijo sveta — to je poleg morale vodilno načelo nove čitanke za drugo in tretjo šolsko leto štiri in večrazrednih ljudskih šol, izdane od c. kr. deželnega šolskega nadzornika Hubada in ravnatelja H. Schreinerja.

Žalibože, bomo zamogli vpeljati to krasno knjigo, ki ne zaostaja za najboljšimi učnimi knjigami drugih narodov, sedaj le na naših četrterazrednicah. Druge šole morajo še malo potrpeti ter si še nekaj časa pomagati s starim berilom. Priredile se bodo vendar tudi za te šole primerne izdaje novih čitank. Toplo pa priporočam, da se seznanijo vsi učitelji s to krasno knjigo ter da se ravnajo po nazorih, po katerih je sestavljena. Tako se prepričate lahko v tej knjigi, da nima čitanka biti učna knjiga za nazorni nauk, oziroma za realije. O teh nazorih se lahko vsak seznaní v „Navodilu k II. delu čitank za obče ljudske šole.“ Posebno bo dobro služilo to berilo v poučilo, kako je razjasniti posamezno snov iz nazorne nauka z estetičnega in nraštvenega stališča.

V tej knjigi pa zapazite lahko še neko drugo posebnost. V drugih berilih ima navadno vsako berilo nekako kratko izraženo jedro ali kak nauk na koncu ali v začetku. V tej čitanki pa ne dobite pri nobenem berilu nauka in tudi naslovi so se izpremenili, če je bil v njih izvirno kak nauk. Da se je to nalašč zgodilo, prepriča se vsak zopet iz navodila v tej knjigi, kjer se zagovarja to tako: „Psihologija pravi, da taki nauki nimajo vrednosti. Nauki se ne smejo vsiljevati. Ako berilo na učenca ne vpliva samo ob sebi, potem nauk ne pomaga nič. Nauk se mora učencu samemu izcimiti iz berila, učenec sam ga mora najti, le tedaj bo imel pravo moč. Iskanje jedra pa se ovira ali docela onemogoči, ako se učencu že naprej položi na jezik, preden se je prav vglobil v vsebino berila. Baš zato pa je dolžnost učiteljeva, da svoje učence navaja, kako je iskati iz vsakega berila primerno jedro, pravilo ali nauk, ki ga bodo izrekli seveda po svoje. In šele sedaj naj obleče učitelj najdeni nauk v primerno kratko in jedrnat obliko, v kateri se ga potem učenci nauče na pamet. V ta namen je pridejano vsakemu pododdelku precejšnje število pregovorov, rekov in pametnic, ozirajočih se na berila dotičnega pododdelka. Malo ne za vsako berilo se nahaja na omenjenem mestu primeren pregovor, rek ali pametnica.“ V navodilu se tudi lahko seznanite, da se mora pri izbiranju snovi ozirati učitelj v prvi vrsti na letne čase, ker so ti-le vedno isti in ker je od njih v prvi vrsti zavisno, kateri predmeti so v tej ali oni dobi šolskega leta nazornemu nauku na razpolago. Ravno tako mora priti vsako berilo točno v obravnavo, kadar priroda s svojimi izpremembami in pojavi vzbuja v človeku baš tista čustva, ki jih hočemo z dotičnim berilom zbuditi v učencih; s tem se izkorišča vpliv prirode v dosego vzgojnega smotra.

Kako se mora razvrstiti učna snov, oziroma berilo z ozirom na letne čase in kako se mora koncentrirati nazorni nauk s čitanjem, seznaní se vsak lahko v naslednji razpredelnici.

Zadaj je tudi poučilo, kako naj se obravnavajo berila. Žal pa, da ni nobene popolne učne slike. Priporočam še enkrat, da jo pridno čitate v počitnicah.

Kako naj se postopa pri pouku slovenskega jezika, je obširno in temeljito govoril moj prednik v lanski okr. učiteljski konferenci, zato se ne bom spuščal v to, kako naj se obravnajo berila. Tudi je bila večina od vas navzoča pri hospitaciji dne 9. junija t. l. v Šmartnem, kjer se je obravnavalo berilo „Turki na Muljavi“ po formalnih stopinjah.

Nekateri učitelji še vedno domnevajo, da je pouk po formalnih stopinjah nekaj novega, a vendar jih je že poznal Aristotel. Že ta je spoznal, da mora, predno je kakšna jednota, t. j. del celote, popolnoma last učenca prehoditi tri zaporedne stopinje. Najpopred namreč zaznava (percipira) duh novo, na duševno pozorišče stopajočo učno vsebino kot nekako celovito predstavo, ki v svojih obrisih ni niti določna niti natančna. Na to se zaznavanega loti um in polagoma se premišljajočemu duhu prikazujejo obrisi posameznih delov in njih medsebojnega razmerja. Ko nam je vse jasno, pravimo, da razumemo. Ali razumljeno znanje še ne bi zadoščalo, ako ne bi ga sledila vaja. Vaja nas šele usposablja, da imamo razumljeno stvarino tako v svoji oblasti, da jo obnavljamo (reproduciramo) ob poljubni obliki, da jo toraj znamo dejansko uporabljati. Naloga učiteljeva obstoji toraj v tem, da podavamo, razlagamo in vtrjujemo. Jan. Frid. Herbert, ki je deloval v prvih treh desetletjih prejšnjega stoletja, je dodal k tem trem stopnjam še četrto, a Ziller še peto in tako je nastalo pet stopinj. Kot prva stopinja se je dodala priprava, v kateri se učenci pripravijo na pouk, a stopinjo razlaganja so delili v dve stopinji, namreč v zvezo (združevanje) med seboj in znano stvarino (Verknüpfung, Vergleichung) ter v posledek ali jedro (Zusammenfassung, sistem). Ker sta te stopinje določila Herbert in Ziller, govori se o Herbert-Zillerjevih formalnih stopinjah. O bistvu formalnih stopinj ter kako se mora poučevati po Herbertovih nazorih, poučite se najlažje v knjigi: Dr. Rein, Pickel & Scheller: Das erste Schuljahr. Glavna stvar je vendar, da so te formalne stopinje zasnovane na duševni podlagi učencev. Učenec zaznava namreč učno vsebino tem lažje tem nazorneje se mu podaja, razumeva tem temeljiteje čim preglednejše se mu razloži medsebojna zveza v celoto in združenih delov, uporablja to je obnavlja pa tem hitreje, natančneje in trpežneje, čim večkrat se je menjalno ali sestavljajno ponovilo. Pred vsem se mora gledati, da je metoda naravna, logiško prikladna učni stvarini in psihološko podprta z ozirom na učence.

Vsem učiteljem pa bo olajšano obravnavanje beril po formalnih stopinjah, ko bode izdala drugo leto naša „Šolska Matica“ več učnih slik v obravnavo beril v ljudski šoli. Zato naj ne bo šole, ki ne bi bila član naše „Šolske Matice.“

Pri branju se mora gledati v višjih oddelkih ne samo, da učenci gladko berejo, temveč da tudi smislu primerno. Gojiti se mora toraj ne samo mehanično, temveč tudi etično branje. Iz branja mora biti razvidno, da otrok razume, kar čita. Po branju se mora podati vsebino prebranega. Na višjih oddelkih rabimo pri tem dispozicijo. Da se mora gojiti poleg statarnega (počasnega) branja tudi kurzorno (brzo) čitanje je samo ob sebi umevno.

Memorira naj se vsako leto določeno število pesnij. Te pesni se morajo določiti v lokalni konferenci in ponoviti med letom in v višjih razredih, tako da zna vsak otrok, ko izstopi vsaj 20 pesnij neizbrisno.

V ljudski šoli še ni posebnega pouka o literaturi zgodovini. Toda nekoliko se pač mora povedati učencem na višji stopinji o naših prvih pesnikih in pisateljih. Toda literaturna podavanja se morajo vedno naslanjati na spise istih pisateljev.

Semtertje pustimo poiskati učencem vse pesni Stritarja, Gregorčiča, Levstika itd. Zato se moramo pa zopet ogibati naslovov in letnic. „Naslovi in letnice,“ piše dr. Fran Ilešič, „ali naj ti bogatijo čuvstovanje naše, ne, to je suhoparna masa, ki je ne prebaviš, ki cela izgine iz spomina, ne da bi pustila sokove v žilah tvojega duševnega življenja, ker jih nima nič, surova masa, ki eventualno uniči — duha, bolezen povroči vsekako.“

„Slovniški pouk,“ piše isti pisatelj, „pa razkrivaj poleg oblike zlasti vsebino jezika, njega prvotno nazornost in poezijo. S tem bi se gojila sila jezikovne životvornosti in zgovornosti, ideal Komenskega. Tak pouk bi vezal rabljivost s poezijo, fantazijo in čustvom v nasprotju z dosedanjimi oblikoljubnostjo in bi bil v istini slovanski.“

Glavna stvar je pridobitev jezikovnega čuta, zato se morajo učenci dobro vaditi v govorjenju in samostojnem mišljenju. Zato morajo sami poiskati stavke. A gledati se morajo vedno, da učenci mnogo govorijo, učitelj pa malo. Da se to doseže, morajo imeti vprašanja vsa potrebna svojstva. Gledati se mora pri tem osobito, kako se bo glasil prav odgovor. Vprašanja se morajo vendar zasnovati v trdilih stavkih. Tudi mora veljati vprašanje vsem učencem, ne pa enemu. Vprašati se mora tudi skokoma, ne vrstoma.

Slovnica mora tudi pomagati, da učenci razumejo, kar berejo. Pričeti se mora vendar vedno s stavkom. Slovnica se mora tudi vedno gojiti na podlagi govora, ne pa govor na podlagi slovnice. V enorazrednicah se vendar ni potreba baviti veliko s slovnico. Definicije se ne smejo rabiti. Nazor in razumevanje pojmov je glavna stvar, ne pa definicija. Otroci morajo dobro poznati samostalni, pridevnik itd., ne pa definicijo. Le pri važnejših se rabi definicija, ki se dobi po genezičnem potu po vzgledih. Ptujke kot: objekt itd. se v ljudski šoli ne smejo rabiti.

(Dalje.)

Štajersko.

Prvi čebelarji tečaj na Slovenskem se je vršil dne 6. in 7. oktobra t. l. v Šmarju pri Jelšah na Spodnjem Štajerskem. Sklic ga je bil g. Tomislav Kurbus, nadučitelj v Slivnici pri Celju. Predavala sta o čebeloreji, tej važni panogi kmetijstva gg. prireditelj in Janez Jurančič, posestnik in čebelar v Slov. goricah pri Sv. Andražu in sicer dopoldne teoretično v „Posojilnici“ sobi in popoldne praktično pri čebelnjaku po tem-le sporedu:

I. 1. Korist čebeloreje. 2. Delavka, matica, trot, njih telo in razvitek; njih medsebojnost, kakor delavka in matica, prašenje itd. 3. Vosek. 4. Med, vrste njega itd. 5. Čemu rabi čebela ev. prah in vodo? 6. Pitanje in napajanje, krmljenje v potrebi, nadomestilno in špekulativno. 7. Roji umetni in navadni. 8. Bolezni čebel. 9. Čebelni sovražniki. 10. Revizija panja, odvzema in dodatek matice, izrezanje in vrezanje matične zibelke, omamljenje in združitev ljudstev, preselitev enega ljudstva iz navadnega panja v panj s premakljivo stavko.

II. 1. Čebelnjak, stanovanje čebele, orodje. 2. Racijonalna čebeloreja s posebnim ozirom na začetek. 3. Čebeloreja na množino ali med in vosek. 4. Brezmatičnost, gojitev matice in spremenitev matice. Vzimovanje, prezimovanje in izzimovanje čebel. Čebelna paša. Poraba voska in medu. Shranjevanje satov. Prehod od stalnega do premakljivega. Vreditev panja za zimo, vlivanje, stiskanje in pritrjevanje umetnih satov, dobava medu in metanje.

III. 1. Anatomija čebele. 2. Zgodovina čebeloreje. 3. Postavne določbe. 4. Slovestvo o čebeloreji.

Iz navedenega sporeda je razvidno, da se je to, kar je za vsakega čebelarja potrebno, prednašalo. Posebno je povdarjati, da je bilo predavanje jako zanimivo in v veliko zadovoljstvo udeležencev. Iz istega se je spoznalo, da sta poročevalca sama tudi spretna čebelorejca, ki to stroko dobro razumeta. Omeniti je tudi, da je bil za udeležence ta čas jako prijeten in jim ostane v trajnem spominu. Preskrbljeno je namreč bilo v krčmi za ceno in dobro postrežbo. Vrh tega se je prvi dan po dokončanem predavanju priredil izlet k državnemu trtnemu nasadu, ki se nahaja v okolici šmarškega trga. Vodil je istega g. župan in učitelj Ferline.

Ko se je drugi dan tečaj končal, poleteli so udeleženci na drugo stran, namreč k Skale-tovi krčmi. Tu se je vršila pri kapljici rujnega vinca napitnica za napitnico — vse so večinoma zadevale čebelorejo, ter so navzoče za to stroko tako unele, da je gotovo vsak v srečo storil sklep, da hoče postati čim preje čebelar.

Naj bodo še navedena imena gg. udeležnikov: J. Čulek, učitelj v Št. Jurju ob juž. žel.; I. Debelak, učitelj v Šmarju; F. Eller, nadučitelj pri M. Zili tik Beljaka; F. Ferline župan in učitelj v Šmarju; A. Herle, pos. v Solčavi; J. Jurko nadučitelj v Tepanjah pri Konjicah; J. Krohne, kapelan v Šmarju; M. Knoplež, bodoči oskrbnik pri Sv. Petru tik Maribora; F. Lorber, nadučitelj pri Sv. Florijanu na Boču; J. Plazl, kmetski sin iz Škal pri Velenju; Jože Rajšp, nadučitelj v Ormožu; F. Rošker, nadučitelj v Loki pri Žusmu; M. Sotošek, nadučitelj v Žetalah pri Rogateu; Fran Srebernič, nadučitelj v Lembergu; V. Strmšek, nadučitelj pri Sv. Petru na Medvedovem selu; M. Šumer, nadučitelj pri Sv. Vidu tik Šmarja; H. Šumer, učitelj v Šmarju; F. Vrlič.

M. Sotošek.

Goriško.

Skomine po „verski šoli“. Klerikalna stranka se je bila vrgla z vso silo na delo, da si podjarmi učiteljstvo goriškega okraja z nadzornikom vred tako, da bi vsi plesali po taktu iz „Narodne tiskarne“ v ulici Vetturini. Obrekovanj in denunciranj ni bilo ne konea ne kraja, pritožbe proti „neposlušnim“ učiteljem so romale okoli šolskih oblastij dan za dnevom, in ni ga bilo skoro s svojo glavo mislečega učitelja, ki bi ne bil napaden ali denunciran; „Gorica“ in „Prim. List“ sta bevskala v številki za številko sedaj nad tem sedaj nad onim učiteljem ter klicala nad nje vso grozoto disciplinarnih preiskav in kaznij, in da bi bil vspeh gotovejši, so letale ob enem strele nad okr. šol. nadzornika, vse, kar so le mogli spraviti na dan, so porabili, celo privatne pogovore v goriški Čitalnici.*) Klerikaleci so računali z vso gotovostjo na to, da se jim nakane posrečijo: da si pripokore učiteljstvo in nadzornika ali pa slednjega strmoglavijo, na kar bi si priborili na to mesto moža s klerikalno šibo, katera bi pela novo mašo po hrbtih vseh onih učiteljev, ki bi se ne hoteli ukloniti klerikalnemu gospodstvu. Ali prišlo je vse drugače nego so oni mislili. Denunciranja so se pokazala kot

*) Oj ta Čitalnica! Človeku ni varno, ziniti v njenih prostorih besedico, ki je „kavcem“ neljuba ali ki se dá zasukniti tako, da jo klerikalna zloba porabi proti neljubi osebi. — Pred tremi leti so infamno zlorabili pogovore dr. Tume v čitalnični bralnici, sukali so besede in polagali dr. T. na jezik reči, katerih nikdar ni mislil. — Za dr. Tumo je prišel na vrsto c. kr. okr. šolski nadzornik, ki je — kakor čujemo, iz Čitalnice izstopil. Tako daleč sega nesramnost raznih kavcev, ki so vsi v javnih službah!!

skrajno podlost, in glede napadov po klerikalnih listih so bili na merodajnem mestu kmalu na čistem, da slonijo isti na lažeh najnižje vrste. Vse klerikalne nakane so se razbile ob močatost, zavednost in korektnost našega učiteljstva. Zadnja učiteljska konferenca pa je bila slovesna manifestacija solidarnega učiteljstva, katero se tim tesneje oklepa svojega nadzornika, čim bolj so ga neopravičeno napadali. Konferenca je pokazala, da učiteljstvo goriškega okraja je trdnjava, katere klerikalci nikdar ne vzamejo.

Klerikalci so si tega v svesti, zato pa so zdaj obrnili ostudno stran svojega zavratnega boja ter jo pokrili z — versko šolo. Zadnji „Prim. List“ je priobčil članek, v katerem priznava, da je zaupnica, izrečena na omenjeni konferenci, odgovor na napade od njihove strani. S tem torej priznava, „Prim. List“ čisto in odkrito, da je napadal učiteljstvo in okrajnega šolskega nadzornika. Ali par vrst dalje pa začne peti tisto staro že obrabljeno pesem o verski šoli in daje razumeti, kakor da so se proti učiteljstvu goriškega okraja bojevali radi verske šole. „Mi pa zahtevamo in bomo zahtevali versko šolo“ — tako pravi „Prim. List“ sedaj, ko se je pokazala vsa ostudnost klerikalne stranke v boju, kateri jej je prinesel tolik poraz. Napadali so, ali le zato, ker je šel boj za versko šolo!!! Verska šola bi torej potrebovala lažij, obrekovanj in podlih denuncijacij v svrhu svojega oživetvorenja! To bi bila lepa taka verska šola, lepa taka vera! Ali ta vera je le pretveza, za katero skrivajo svoje skomine po „verski šoli“, to se pravi: po gospodstvu v šoli. Učitelj bodi pokoren duhovniku v šoli in izven šole, ubogaj njega v vsem, kar on reče, in voli ž njim — potem pa boš krščanski mož, in šola bo verska šola. To je tisto, kar zahtevajo, in to so hoteli doseči tudi v goriškem okraju. Vse tisto, kar govori „Prim. List“ o dolžnostih starišev, učiteljev, o božjih naukih, o vzgoji itd., govori le za to, da slepari. Vsak pameten človek ve, da je naša ljudska šola postavljena na versko-nravno vzgojo, in je šolska postava v tem pogledu popolnoma jasna. Ta postava pa se tudi strogo izpolnjuje — ali „Prim. Listu“ je to še vse premalo; on pravi, da je res postava taka, ali mrtva črka ne zadostuje. Duh je, ki oživilja . . . O poznamo tistega „duha, ki oživilja“. Tisti duh živi po farovžih, in sedaj hočejo, da bi se preselil tudi v šolo, da bi tam zagospodoval, da bi bil učitelj le slepo orodje tega duha, s katerim bi delal, kar bi hotel. Vsak mladi kaplan, ki je komaj prišel iz goriškega osrednjega semenišča, naj bi komandiral v šoli ter karniflал učitelje — o potem pa bi bila šola verska in duh bi jo oživiljal!!

V boju, kateri je bila klerikalna stranka doslej proti učiteljstvu goriškega okraja, se je pokazovalo prav jasno, da je namen le ta: podjarmiti si učiteljstvo, da bo pokorno farovžu ter se upiše v Slomškarijo, zategadel pa je pisava „Prim. Lista“ z vso versko zabelo le čisto navaden švindl in nič drugega. Ali s tem švindlom hočejo nadaljevati boj proti učiteljstvu, in dočim so doslej manj povdarjali „versko“ stran tega boja ter več udrihali, v slučajih najnesramnejše in na najbolj neotesan način, hočejo švindlariti odslej bolj z versko šolo. Za vero gre! Vera je v nevarnosti. „Prim. List“ je že začel v takem tonu, in da bo pridno nadaljeval, o tem ni dvoma . . . Ali prepričani smo, da se pokaže tudi pri novem načinu boja vsa ostudnost in laž v pravi luči ter da se odbijejo naskoki klerikalne stranke, kakor so se sedaj, ob zavednost in korektnost našega učiteljstva. V stanovski zavednosti in korektnosti stoji skala, ob katero se zaganjajo zaman

valovi klerikalne poplavi; ako so se izročili tem valovom kak Rustja ali Čenčič, Bog ž njimi! — značajno in zavedno učiteljstvo ne pojde za njimi, ker noče, da bi jih ti valovi sprali v — mežnarje!
„S.“

Vestnik.

Osebnosti. Izprašana kandidatinja gđ. Marija Barle je dobila začas. učit. službo na Suhoru. C. kr. okrajni šolski nadzornik g. Ljudevit Stiasny je premestil svoj uradni sedež iz Litije v Krško. Nadučitelj pri Sv. Lenartu nad Laškem je postal Albert Planer, okrajni pomožni učitelj v Celju. Okrajni pomožni učitelj za okraje Sv. Lenart v Slov. goricah, okolica Maribor in Slov. Bistrica, je postal dosedanji suplent na vadnici mariborskega učiteljskega in stalni učitelj v Breznem, Fr. Breznik.

Kuratorij mestne višje dekliške šole. Občinski svet ljubljanski je izvolil za bodočo triletno dobo v svoji seji, dne 5. t. m. v kuratorij cesarja Franca Jožefa I. mestno višjo dekliško šolo te-le gospode: gimn. ravnatelj Andrej Senekovič, predsednik; podžupan dr. Karol Bleiweis vitez Trsteniški, predsednikov namestnik; učiteljski ravnatelj Frančišek Levec, gimn. profesor Rajko Perušek, gimn. profesor Frančišek Novak in šolski voditelj Jakob Dimnik.

Število učencev na ljubljanskih ljudskih šolah. Na I. mestni šoli je bilo lani 524, letos je 540 učencev, na II. mestni šoli je bilo lani 549, letos je 527 učencev, na III. mestni šoli je bilo lani 255, letos je 211 učencev. Lansko leto je bilo na vseh treh mestnih deških šolah 1328 učencev, letos pa 1278 učencev, torej manj kakor lani 50 učencev. Število vseh učencev se je zmanjšalo vsled tega, ker se na novo zunanji učenci niso več vsprejemali; prihodnje leto se bo število vseh učencev še zdatneje zmanjšalo, ko se sploh noben zunanji učenec ne sprejme v mestne šole. Tako se bo prakticiralo tudi na dekliških šolah.

Iz postojinskega okraja. (Iz seje c. kr. okrajnega šol. sveta v Postojni dne 29. oktobra 1902.) Iz poročila c. kr. okrajnega šolskega nadzornika se je med drugim v navedenje vzelo, da so se izza zadnje seje nastavili kurentnim potom kot provizorične učne moči učit. kandidatje gg.: Fortunat Lampret za Postojno; Josip Lipovec za Bukovje, Franc Zrimšek za Trnje; učit. kandidatki gg.: Katarina Valenčič za Prem, Am. Kokalj za Košano; premeščene so bile sledeče provizorne moči gg.: Frančiška Valenčič iz Vipave v Knežak, Ivanka Prešern iz Planine na Vrhpolje, in Anton Turk iz Bukovja v Orehek. — Suplentje postali so ti-le izprašani učit. kandidatje, oziroma kandidatke: g. Franc Silvester v Postojni, Franc Grum v Vipavi in Ema Hrovatin v Slavini. Pomožnim učiteljem v Senožečah se je nastavljal diurnist Mušar. — Novo ustanovljeni dvorazrednici v Vrhpolju imenuje se prov. šolskim voditeljem def. učitelj v Vipavi g. Fr. Punčuh. Interimistično šol. vodstvo v Senožečah izroči se ondotnemu učitelju g. Fr. Mercini. — Zaradi bolezni dovoli se dopust učitelju g. Alojziju Goriupu v Postojni in učiteljici gđ. Tereziji Debeve v Slavini. Pom. učitelj Henrik Mravljak v Vipavi se službi odpove, istotako tudi definitivna učiteljica gđ. Viktorija Juvančič v Postojni. Za Planino imenovani učitelj g. Anton Krže je na to mesto iz zdravstvenih ozirov resigniral. Dalje se je vzelo na znanje, da je šolsko poslopje v Podstenjah v tako slabem stanu, da se je moralo zapreti in za pouk drugo sobo v sosedni vasi Šembije v najem vzeti. Prošnje za razširjanje šol na Colu, Podkraju in Št. Vidu so se zavrnille, ker za sedaj ni še potrebnih pogojev; istotako se ni moglo ugoditi prošnjam iz Premškega šolskega okoliša za upeljavo ekskurentnega pouka po nekaterih ondotnih vaseh. Krajnim šol. nadzornikom za Vrhpoljsko dvorazrednico se imenuje ondotni župnik gosp. Henrik Dejak. Prošnji nekega učitelja, da bi se ponavljalna šola združila z vsakdanjo, ker šteje samo „dva“ ponavljavca in „eno“ ponavljalko, se ugoti. Priznajo se starostne doklade gg. učitelju

Jankotu Jordanu na Razdrtem, prva od 1. julija 1902, učitelju Alojziju Goriupu v Postojini, prva od 1. avgusta 1902 in učitelju Antonu Levstiku tretja od 1. septembra 1902. Prizna se potreba razširjenja jednorazrednic v Doljnem Zenomu, v Nadjanselsu in v Trnju v dvorazrednice; dalje se prizna potreba ustanovitve novih jednorazrednic v Ložah, v Palčju, v Šembijah in Koritnicah, kakor tudi ekskurendna postaja na Gor. Ležečah. Krajnemu šolskemu svetu v Št. Vidu se dovoli, da sme šol. poslopje zamenjati z bolj prostorno in šolskim namenom bolj ugodno ubožno hišo. C. kr. dežel. šolskemu svetu predložita se priporočilni prošnji dveh učiteljev za denarno podporo, dalje se stavijo iste oblasti predlogi za definitivno popolnitev učnih mest na Vrhpolju in Vrbovem, za premaknitev nekaterih učnih moči v više plačilne razrede in za ustanovitev meščanske šole v Postojini. —a.

Za nagrobni spomenik umrlemu tovarišu g. Pavlu Lampretu, učitelju v Šmartnem pri Kranju, so darovali naslednje gđc. učiteljice in gosp. učitelji kranjskega okraja: Ana Praprotnik 2 K, Frančišek Luznar 2 K, Karol Završnik 1 K, Ivan Sprachmann 2 K, Frančišek Ciuha 1 K, Miha Stanonik 2 K, Ema Peče 2 K, Jožef Levičnik 2 K, učiteljsko osebje dekliške šole v Kranju 5 K, učiteljsko osebje deške šole v Kranju 4 K, Ana Petrovčič 1 K, Andrej Rapč 1 K, Ida Mally 2 K, Valentin Pin 2 K, Frančišek Pápa 1 K, Miroslav Kramer 1 K, Repoveš 1 K, Slavko Flis 1 K, Jožef Svetlič 60 h, vodstvo dekliške šole v Škofji Loki 2 K, Marija Schlaipach 1 K, Leopold Ferjan 2 K, Ivan Rihtaršič 2 K, Julija Jaklič 2 K 50 h, cerkljansko učiteljstvo 4 K, Anton Grmek 2 K, Rudolf Završnik 1 K, Albina Prevc 1 K, Helena Debevc 2 K, Ivan Jezeršek 2 K, Em. Jurman 1 K, Hinko Paternost 2 K, Frančišek Rojina 10 K. — Skupaj 67 K 10 h. — Za nabrano svoto v imenu staršev ranjkega tovariša: Hvala in Bog povrni!

V Šmartnem pri Kranju, vseh mrtvih dan 1902.

Frančišek Rojina.

Učiteljsko društvo za kranjski šol. okraj zboruje v sredo, dne 19. t. m. ob 1/2 2. uri popoldne v šoli v Kranju. Dnevni red: 1. Društvene zadeve. 2. Hospitacija v II. razredu deške šole (g. Rus). 3. Predlogi — nasveti. K obilni udeležbi vabi vljudno odbor.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo zboruje v četrtek 13. t. m. ob 1/2 11. uri predpoludne v Slov. Bistrici po nastopnem sporedu: 1. Pozdrav. 2. Poročila in dopisi. 3. Predavanje. 4. Eventualnosti. 5. Petje. K obilni udeležbi vabi Sabati, t. č. predsednik.

Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju imelo bo 14. svoj občni zbor v petek dne 14. novembra t. l. v dvorani „Slovanske Besede“, Dunaj I. Braunerstrasse 7, I. nadstropje. Začetek ob 6. uri zvečer. Spored: Nagovor predsednika, poročila: tajnikovo, blagajnikovo, preglednikov; volitve, slučajnosti.

Število avstrijskega prebivalstva. Statistična centralna komisija je izdala sedaj o tem natančni izkaz. Prebivalstva je v Avstriji 26.150.708, od teh je rim. katoličanov 20.660.279, grško uniranih 3.134.439, armenskih unijatov 2096. Židov je 1.211.899. Nemški obč. jezik govori 9.170.839, češki in slovaški 5.955.397, poljski 4.259.152, rusinski 3.375.576, slovenski 1.192.780, hrvaški 711.380, laški 727.102, rumunski 230.963, mažarski 9516 prebivalcev.

Z železnico iz Evrope v Ameriko. Francoz Loik de Lobelle pridno nadaljuje svoje načrte, po katerih bi bili Evropa in Amerika zvezani z železnico. Ta železnica bi tekla preko Sibirije, Kamčatke po 60 ruskih vrst dolgem predoru pod Beringovo cesto v Alasko in Kanado.

V katera drevesa ne trešči? Najmanj udarja strela v breze in zato se hite ljudje skrit pod brezo, ki je semintja nalašč za to zasajena ob potih. Dalje udari tudi strela redko-

kedaj v oreh, lipo, bukev. V drevesa, ki imajo v sebi veliko skrobovine, udari strela pogosto. Taka so: javor, hrast, jesen in topol.

Listnica uredništva.

Na Dolenjsko: V Vaših dopisih kar mrgoli osobne mržnje, natolcevanja in maščevalnosti do neljubih Vam oseb. Take stvari objavimo le kot „poslano“ in z Vašim polnim podpisom! Za urednikovim hrbtom kazati svoj pogum, ni junaško. Poznamo Vas predobro, zato se Vam nič ne čudimo, da ste se zatekli k „Slovenču“ kot „Napreden učitelj II“. G. Št. J. na D.: To bi bilo zvonjenje po toči, čeprav Vam v točki glede božičnih počitnic pritrjujemo. Odkrito pa povemo, da je le škoda, da niso bile izdane te naredbe vsaj pred desetimi leti; ko bi se bilo to zgodilo, bi bilo danes bolje za učiteljstvo in šolstvo na Kranjskem. Le pogledite n. pr. v sosedno Štajersko, v Šlezijo itd. Tu so glede šolstva in učiteljskih plač za par desetletij pred nami. Ali ni res?

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1914.

Kranjsko.

Na trirazrednem dekliškem oddelku štirirazredne ljudske šole na Vrhniku sta stalno oddati dve izpraznjeni mesti za učiteljice s postavnimi prejemki.

Prošnje je poslati po predpisanem uradnem potu tukajšnjemu uradu do 6. decembra 1902.

C. kr. okrajni šolski svet.

Št. 2367.

Na trirazrednici v Knežaku je eno učno mesto stalno popolniti. Prošnje so vlagati semkaj do dne 30. novembra 1902.

C. kr. okr. šolski svet v Postojini, dne 30. oktobra 1902.

Št. 1432.

Na jednorazredni ljudski šoli v Doleh je razpisana definitivna, eventualno začasna učiteljska služba.

Prošnje se imajo semkaj poslati do 10. decembra t. l.

C. kr. okrajni šolski svet Litija, dne 31. oktobra 1902.

Predsednik: Tekavčič I. r.

Z. 1684.

An der einclassigen Volksschule in Gora wird Lehrer-Leiterstelle mit den sistemisierten Bezügen zur definitiven, eventuell provisorischen Besetzung ausgeschrieben.

Gehörig instruierte Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege hierorts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Gottschee, am 30. Oktober 1902.

Ivan Bonač

Ljubljana, Šelenburgove ulice št. 5 in 6

priporoča slavnemu učiteljstvu svojo

veliko zalogo izbornega papirja, pisalnih in risalnih šol. potrebščin, zvezkov in zapisnikov.

Priznana izborni svinčniki družbe sv. Cirila in Metoda Hardmuthovega fabrikata vedno v zalogi. Ceniki na zahtevo gratis in franko.

Solidna vezava knjig za šolske knjižnice itd. po nizki ceni v lastni knjigoveznici.

Ravnokar je izšel v moji zalogi krasen slovenski

skladni koledar

v moderni obliki. Komad 70 vin., po pošti 80 vin.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljate naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/2 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.